

Laibacher Diöcesanblatt.

Nr. VII.

Inhalt: 60. Litterae encyclicae de libertate humana. — 61. Decretum S. Sedis Apostolicae de Missa et Officio proprio B. M. V. de sacratissimo Rosario. — 62. Responsum S. Poenitentiariae ad quoddam dubium circa executionem dispensationis matrimonialis. — 63. Seelengottesdienst am 30. September 1888. — 64. Kundmachung des krain. Landesauschusses in Betreff der Einlösung krainischer Grundentlastungs-Obligationen. — Kundmachung der Unionbank in Wien in Betreff deren Umtausches gegen Obligationen des neuen 4% Landesanlehens. — 65. Mäßigkeits-Vereine. — 66. Concurs-Verlautbarung. — 67. Chronik der Diöcese.

1888.

60.

SANCTISSIMI DOMINI NOSTRI

LEONIS

DIVINA PROVIDENTIA

PAPAE XIII.

LITTERÆ ENCYCLICÆ

AD PATRIARCHAS PRIMATES ARCHIEPISCOPOS ET EPISCOPOS UNIVERSOS CATHOLICI ORBIS GRATIAM
ET COMMUNIONEM CUM APOSTOLICA SEDE HABENTES

DE LIBERTATE HUMANA

*Venerabilibus Fratribus, Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis et Episcopis Universis Catholici Orbis Gratiam
et Communionem cum Apostolica Sede Habentibus.*

LEO PP. XIII.

VENERABILES FRATRES

SALUTEM ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM.

Libertas, praestantissimum naturae bonum, idemque intelligentia aut ratione utentium naturarum unice proprium, hanc tribuit homini dignitatem, ut sit *in manu consilii sui*, obtineatque actionum suarum potestatem. — Verumtamen eiusmodi dignitas plurimum interest quae ratione geratur, quia, sicut summa bona, ita et summa mala ex libertatis usu gignuntur. Sane integrum est homini parere rationi, morale bonum sequi, ad summum finem suum recta contendere. Sed idem potest ad omnia alia deflectere, fallacesque bonorum imagines persecutus, ordinem debitum perturbare, et in interitum ruere voluntarium. — Liberator humani generis Iesus Christus, restituta atque aucta naturae dignitate pristina, plurimum ipsam iuvit hominis voluntatem; eamque hinc adiunctis gratiae suae

praesidiis, illinc sempiterna in coelis felicitate proposita, ad meliora erexit. Similique ratione de hoc tam excellenti naturae bono et merita est et constanter merebitur Ecclesia catholica, proptereaquod eius est parta nobis per Iesum Christum beneficia in omnem saeculorum aetatem propagare. — Nihilominus complures numerantur, qui obesse Ecclesiam humanae libertati putent. Cuius rei causa in perverso quodam praeposteroque residet de ipsa libertate iudicio. Hanc enim vel in ipsa sui intelligentia adulterant, vel plus aequo opinione dilatant, ita ut pertinere ad res sane multas contendat, in quibus, si recte diiudicari velit, liber esse homo non potest.

Alias Nos, nominatimque in litteris Encyclicis *Immortale Dei*, de *modernis*, uti loquuntur, *libertatibus* verba

fecimus, id quod honestum est secernentes ab eo quod contra; simul demonstravimus, quidquid iis libertatibus continetur boni, id tam esse vetus, quam est veritas: illudque semper Ecclesiam libentissime probare et re usuque recipere solitam. Id quod accessit novi, si verum quaeritur, in parte quadam inquinatiore consistit, quam turbulenta tempora ac rerum novarum libido nimia peperere. — Sed quoniam sunt plures in hac opinione pertinaces, ut eas libertates, in eo etiam quod continent vitii, summum aetatis nostrae decus et constituendarum civitatum fundamentum necessarium putent, ita ut, sublatis iis, perfectam gubernationem reipublicae cogitari posse negent, ideo videtur, publica Nobismetipsis utilitate proposita, eiusmodi argumentum pertractari separatim oportere.

Libertatem *moralem* recta persequimur, sive in personis ea singulis, sive in civitate spectetur. — Principio tamen iuvat aliquid de libertate *naturali* breviter dicere, quia, quamquam a morali omnino distinguitur, fons tamen atque principium est, unde genus omne libertatis sua vi suaque sponte nascitur. Hanc quidem omnium iudicium sensusque communis, quae certissima naturae vox est, in iis solum agnoscit, qui sint intelligentiae vel rationis composites, in eaque ipsa causam inesse apparet, cur auctor eorum, quae ab eo aguntur, verissime habeatur homo. Et recte quidem: nam quando ceteri animantes solis ducuntur sensibus, soloque naturae impulsu acquirunt quae sibi prosint, fugiuntque contraria, homo quidem in singulis vitae factis rationem habet ducem. Ratio autem, quaecumque habentur in terris bona, omnia et singula posse iudicat esse, et aequae posse non esse: et hoc ipso nullum eorum decernens esse necessario sumendum, potestatem optionemque voluntati facit, ut eligat quod lubeat. — Sed de *contingentia*, ut appellant, eorum bonorum, quae diximus, ob hanc causam iudicare homo potest, quod animum habet natura simplicem, spiritualem cogitationisque participem: qui ideo quod est eiusmodi non a rebus corporeis ducit originem, neque pendet ex eis in conservatione sui; sed, nulla re intercedente, ingeneratus a Deo, communemque corporum conditionem longo intervallo transgrediens, suum et proprium habet vivendi genus, suum agendi: quo fit ut, immutabilibus ac necessariis veri bonique rationibus iudicio comprehensis, bona illa singularia nequaquam esse necessaria videat. Itaque, cum animos hominum segregatos esse statuitur ab omni concretionem mortali eosdemque facultate cogitandi pollere, simul naturae libertas in fundamento suo firmissime constituitur.

Iamvero, sicut animi humani naturam simplicem, spiritualem atque immortalem, sic et libertatem nemo nec altius praedicat, nec constantius asserit Ecclesia catholica, quae scilicet utrumque omni tempore docuit, sicque tuetur

ut dogma. Neque id solum: sed contradicentibus haereticis novarumque opinionum fautoribus, patrocinium libertatis Ecclesia suscepit, hominisque tam grande bonum ab interitu vindicavit. In quo genere, litterarum monumenta testantur, insanos Manichaeorum aliorumque conatus quanta contentione repulerit; recentiori autem aetate nemo est nescius, quanto studio quantaque vi tum in Concilio Tridentino, tum postea adversus Iansenii sectatores, pro libero hominis arbitrio dimicaverit, nullo tempore nulloque loco *fatalismum* passa consistere.

Libertas itaque, ut diximus, eorum est, qui rationis aut intelligentiae sunt participes propria: eademque, si natura eius consideretur, nihil est aliud nisi facultas eligendi res ad id, quod propositum est, idoneas, quatenus qui facultatem habet unum aliquod eligendi e pluribus, is est factorum suorum dominus. — Iamvero quia omne quod rei cuiuspiam adipiscendae causa assumitur, rationem habet boni, quod utile dicitur: bonum autem hoc habet naturam, ut proprie appetitionem moveat, ideo liberum arbitrium est voluntatis proprium, seu potius ipsa voluntas est, quatenus in agendo habet delectus facultatem. Sed nequaquam voluntas movetur, nisi mentis cognitio velut fax quaedam praeluxerit: videlicet bonum, voluntati concupitum, est necessario bonum quatenus rationi cognitum. Eo vel magis quod in omnibus voluntatibus delectum semper iudicatio praebet de veritate bonorum, et quodnam sit anteponendum ceteris. Atqui iudicare rationis esse, non voluntatis, nemo sapiens dubitat. Libertas igitur si in voluntate inest, quae natura sua appetitus est rationi obediens, consequitur ut et ipsa, sicut voluntas, in bono versetur rationi consentaneo.

Nihilominus, quoniam utraque facultas a perfecto abest, fieri potest ac saepe fit, ut mens voluntati proponat quod nequaquam sit reapse bonum, sed habeat adumbratam speciem boni, atque in id sese voluntas applicet. Verum, sicut errare posse reque ipsa errare vitium est, quod mentem non omni parte perfectam arguit, eodem modo arripere fallax fictumque bonum esto indicium liberi arbitrii, sicut aegritudo vitae; est tamen vitium quoddam libertatis. Ita pariter voluntas, hoc ipso quod a ratione pendet, quando quidquam appetat quod a recta ratione dissideat, vitio quodam funditus inquinat libertatem, eademque perverse utitur. Ob eamque causam Deus infinite perfectus, qui cum sit summe intelligens et per essentiam bonitas, est etiam summe liber, malum culpae velle nulla ratione potest; nec possunt, propter contemplationem summi boni, beati coelites. Scite Augustinus alique adversus Pelagianos hoc animadvertabant, si posse deficere a bono secundum naturam esset perfectionemque libertatis, iam Deus, Iesus Christus, Angeli, beati, in quibus omnibus ea potestas non est, aut non essent liberi, aut certe minus

perfecti essent, quam homo viator atque imperfectus. De qua re Doctor Angelicus multa saepe disputat, ex quibus effici cogique potest, facultatem peccandi non libertatem esse, sed servitutem. Subtilissime illud in verba Christi Domini¹⁾, Qui facit peccatum servus est peccati: „*Unumquodque est illud quod convenit ei secundum naturam. Quando ergo movetur ab aliquo extraneo, non operatur secundum se, sed ab impressione alterius, quod est servile. Homo autem secundum suam naturam est rationalis. Quando ergo movetur secundum rationem, proprio motu movetur et secundum se operatur, quod est libertatis; quando vero peccat, operatur praeter rationem, et tunc movetur quasi ab alio, retentus terminis alienis: et ideo: „qui facit peccatum servus est peccati.“ — Quod satis perspicue ipsa viderat philosophia veterum, atque ii praecipue quorum est doctrina, nisi sapientem, liberum esse neminem: sapientem vero, uti exploratum est, nominabant, qui constanter secundum naturam, hoc est honeste et cum virtute vivere didicisset.*

Quoniam igitur talis est in homine conditio libertatis, aptis erat adiumentis praesidiisque munienda, quae cunctos eius motus ad bonum dirigerent, a malo retraherent; secus multum homini libertas nocuisset arbitrii. — Ac primo quidem *lex*, hoc est agendorum atque omitendorum norma, fuit necessaria; quae quidem proprie nulla esse in animantibus potest, qui necessitate agunt, propterea quod quidquid agant, naturae agunt impulsu, nec alium ullum sequi ex se possunt in agendo modum. Verum eorum, qui libertate fruuntur, ideo in potestate est agere, non agere, ita vel secus agere, quia tum, quod volunt, eligunt, cum antecessit illud quod diximus rationis iudicium. Quo quidem iudicio non modo statuitur, quid honestum naturam sit, quid turpe, sed etiam quid bonum sit reque ipsa faciendum, quid malum reque ipsa vitandum: ratio nimirum voluntati praescribit, quid petere, et a quo debeat declinare, ut homo tenere summum finem suum aliquando possit, cuius causa sunt omnia facienda. Iamvero haec *ordinatio rationis* lex nominatur. Quamobrem cur homini lex necessaria sit, in ipso eius libero arbitrio, scilicet in hoc, nostrae ut voluntates a recta ratione ne discrepent, prima est causa, tamquam in radice, quaerenda. Nihilque tam perversum praeposterumque dici cogitarive posset quam illud, hominem, quia naturam liber est, ideo esse oportere legis expertem: quod si ita esset, hoc profecto consequeretur, necesse ad libertatem esse non cohaerere cum ratione: cum contra longe verissimum sit, ideo legi oportere subesse, quia est naturam liber. Isto modo dux homini in agendo lex est, eundemque praemiis poenisque propositis ad recte faciendum allicit, a peccando

deterret. — Talis est princeps omnium *lex naturalis*, quae scripta est et insculpta in hominum animis singulorum, quia ipsa est humana ratio recte facere iubens et peccare vetans. Ista vero humanae rationis praescriptio vim habere legis non potest, nisi quia altioris est vox atque interpres rationis, cui mentem libertatemque nostram subiectam esse oporteat. Vis enim legis cum ea sit, officia imponere et iura tribuere, tota in auctoritate nititur, hoc est in vera potestate statuendi officia describendique iura, item poenis praemiisque imperata sancienti: quae quidem omnia in homine liquet esse non posse, si normam actionibus ipse suis summus sibi legislator daret. Ergo consequitur ut naturae lex sit ipsa *lex aeterna*, insita in iis qui ratione utuntur, eosque inclinans ad *debitum actum et finem*, eaque est ipsa aeterna ratio creatoris universumque mundum gubernantis Dei. — Ad hanc agendi regulam peccandique frenos singularia quaedam praesidia, Dei beneficio adiuncta sunt, ad confirmandam hominis regendamque voluntatem aptissima. In quibus princeps est atque excellit divinae virtus *gratiae*; quae cum mentem illustret, voluntatemque salutari constantia roboratam ad morale bonum semper impellat, expeditiorem efficit simulque tutiorem nativae libertatis usum. Ac longe est a veritate alienum, interveniente Deo, minus esse liberos motus voluntarios; nam intima in homine et cum naturali propensione congruens est divinae vis gratiae, quia ab ipso et animi et voluntatis nostrae auctore manat, a quo res omnes convenienter naturae suae moventur. Immo gratia divina, ut monet Angelicus Doctor, ob hanc causam quod a naturae opifice proficiscitur, mire nata atque apta est ad tuendas quasque naturas, conservandosque mores, vim, efficientiam singularum.

Quae vero de libertate singulorum dicta sunt, ea ad homines civili inter se societate coniunctos facile transferuntur. Nam quod ratio lexque naturalis in hominibus singulis, idem efficit in consociatis *lex humana* ad bonum commune civium promulgata. — Verum ex hominum legibus aliae in eo versantur quod est bonum malumve naturam, atque alterum sequi praecipunt, alterum fugere, adiuncta sanctione debita. Sed istiusmodi decreta nequaquam ducunt ab hominum societate principium, quia societas, sicut humanam naturam non ipsa genuit, ita pariter nec bonum procreat naturae conveniens, nec malum naturae dissentaneum; sed potius ipsi hominum societati antecedunt, omninoque sunt a lege naturali ac propterea a lege aeterna repetenda. Iuris igitur naturalis praeccepta, hominum comprehensa legibus, non vim solum habent legis humanae, sed praecipue illud multo altius multoque augustius complectuntur imperium, quod ab ipsa lege naturae et a lege aeterna proficiscitur. Et in isto genere legum hoc fere civilis legumlatoris munus est, obedientes

¹⁾ Joan. VIII, 34.

communi disciplina adhibita, facere cives, pravos et in vitia promptos coercendo, ut a malo deterriti, id quod rectum est consecrentur, aut saltem offensioni noxaeque ne sint civitati. — Alia vero civilis potestatis praescripta non ex naturali iure statim et proxime, sed longius et oblique consequuntur, resque varias definiunt, de quibus non est nisi generatim atque universe naturâ cautum. Sic suam conferre operam cives ad tranquillitatem prosperitatemque publicam natura iubet: quantumque operae, quo pacto, quibus in rebus, non naturâ sed hominum sapientia constituitur. Iamvero peculiaribus hisce vivendi regulis prudenti ratione inventis, legitimaque potestate propositis, lex humana proprii nominis continetur. Quae quidem lex ad finem communitati propositum cives universos conspirare iubet, deflectere prohibet: eademque, quatenus pedisequa et consentiens est praescriptionibus naturae, ducit ad ea quae honesta sunt, et a contrariis deterret. Ex quo intelligitur, omnino in aeterna Dei lege normam et regulam positam esse libertatis, nec singulorum dumtaxat hominum, sed etiam communitatis et coniunctionis humanae. — Igitur in hominum societate libertas veri nominis non est in eo posita, ut agas quod lubet, ex quo vel maxima existeret turba et confusio in oppressionem civitatis evasura, sed in hoc, ut per leges civiles expeditius possis secundum legis aeternae praescripta vivere. Eorum vero qui praesunt non in eo sita libertas est, ut imperare temere et ad libidinem queant, quod pariter flagitiosum esset et cum summa etiam reipublicae pernicie coniunctum, sed humanarum vis legum haec debet esse, ut ab aeterna lege manare intelligantur, nec quidquam sancire quod non in ea, veluti in principio universi iuris, contineatur. Sapientissime Augustinus¹⁾: „*Simul etiam te videre arbitror in illa temporali (lege) nihil esse iustum atque legitimum quod non ex hac aeterna (lege) sibi homines derivarint.*“ Si quid igitur ab aliqua potestate sanciat, quod a principiis rectae rationis dissideat, sitque reipublicae perniciosum, vim legis nullam haberet, quia nec regula iustitiae esset, et homines a bono, cui nata societas est, abduceret.

Natura igitur libertatis humanae, quocumque in genere consideretur, tam in personis singulis quam in consociatis, nec minus in iis qui imperant quam in iis qui parent, necessitatem complectitur obtemperandi summae cuidam aeternaeque rationi, quae nihil est aliud nisi auctoritas iubentis, vetantis Dei. Atque hoc iustissimum in homines imperium Dei tantum abest, ut libertatem tollat, aut ullo modo diminuat, ut potius tueatur ac perficiat, Suum quippe finem consecrari et assequi, omnium naturarum est vera perfectio: supremus autem finis, quo libertas aspirare debet humana, Deus est.

¹⁾ *De lib. Arb.* lib. I. cap. 6, n. 15.

Haec verissimae altissimaeque praecepta doctrinae, vel solo nobis lumine rationis cognita, Ecclesia quidem exemplis doctrinaeque divini Auctoris sui erudita passim propagavit, asseruit: quibus ipsis et munus suum metiri, et christianas informare gentes, nunquam destitit. In genere morum leges evangelicae non solum omni ethnicorum sapientiae longissime praestant, sed plane vocant hominem atque instituunt ad inauditam veteribus sanctitatem, effectumque propiorem Deo simul efficiunt perfectioris competentem libertatis. — Ita semper permagna vis Ecclesiae apparuit in custodienda tuendaque civili et politica libertate populorum. Eius in hoc genere enumerare merita nihil attinet. Satis est commemorare servitutem, vetus illud ethnicarum gentium dedecus, opera maxime beneficioque Ecclesiae deletam. Aequabilitatem iuris, veramque inter homines germanitatem primus omnium Iesus Christus asseruit: cui Apostolorum suorum resonuit vox, non esse Iudaeum, neque Graecum, neque barbarum, neque Scytham, sed omnes in Christo fratres. Tanta est in hac parte tamque cognita Ecclesiae virtus, ut, quibusque in oris vestigium ponat, exploratum sit, agrestes mores permanere diu non posse: sed immanitati mansuetudinem, barbariae tenebris lumen veritatis brevi successurum. Item populos civili urbanitate excultos magnis afficere beneficiis nullo tempore Ecclesia desiit, vel resistendo iniquorum arbitrio, vel propulsandis a capite innocentium et tenuiorum iniuriis, vel demum opera danda, ut rerum publicarum ea constitutio valeret, quam cives propter aequitatem adamarent, externi propter potentiam metuerent.

Praeterea verissimum officium est vereri auctoritatem, iustisque legibus obedenter subesse: quo fit ut virtute vigilantiaque legum ab iniuria improborum cives vindicentur. Potestas legitima a Deo est, et *qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit*: quo modo multum obedientia adipiscitur nobilitatis, cum iustissimae altissimaeque auctoritati adhibeatur. — Verum ubi imperandi ius abest, vel si quidquam praecipitur rationi, legi aeternae, imperio Dei contrarium, rectum est non parere, scilicet hominibus, ut Deo pareatur. Sic praeccluso ad tyrannidem aditu, non omnia pertrahet ad se principatus: sua sunt salva iura singulis civibus, sua societati domesticae, cunctisque reipublicae membris, data omnibus verae copia libertatis, quae in eo est, quemadmodum demonstravimus, ut quisque possit secundum leges rectamque rationem vivere.

Quod si, cum de libertate vulgo disputant, legitimam honestamque intelligerent, qualem modo ratio oratioque descripsit, exagitare Ecclesiam nemo auderet propter illud quod per summam iniuriam ferunt, vel singulorum libertati, vel liberae reipublicae esse inimicam. — Sed iam permulti Luciferum imitati, cuius est illa nefaria vox *non serviam*, libertatis nomine absurdam consecrantur licen-

tiam. Cuiusmodi sunt ex illa tam late fusa tamque pollenti disciplina homines, qui se, ducto a libertate nomine, *Liberales* appellari volunt.

Revera quo spectant in philosophia *Naturalistae*, seu *Rationalistae*, eodem in re morali ac civili spectant *Liberalismi* fautores, qui posita a *Naturalistis* principia in mores actionemque vitae deducunt. — Iamvero totius *rationalismi* humanae principatus rationis caput est: quae obedientiam divinae aeternaeque rationi debitam recusans sui que se iuris esse decernens, ipsa sibi sola efficitur summum principium et fons et iudex veritatis. Ita illi, quos diximus, *Liberalismi* sectatores in actione vitae nullam contendunt esse, cui parendum sit, divinam potestatem, sed sibi quemque legem esse: unde ea philosophia morum gignitur quam *independentem* vocant, quae sub specie libertatis ab observantia divinorum praeceptorum voluntatem removens, infinitam licentiam solet homini dare. — Quae omnia in hominum praesertim societate quo tandem evadant, facile est pervidere. Hoc enim fixo et persuaso, homini antistare neminem, consequitur causam efficientem conciliationis civilis et societatis non in principio aliquo extra aut supra hominem posito, sed in libera voluntate singulorum esse quaerendam: potestatem publicam a multitudine velut a primo fonte repetendam, praetereaque, sicut ratio singulorum sola dux et norma agendi privatim est singulis, ita universorum esse oportere universis in rerum genere publicarum. Hinc plurimum posse plurimos, partemque populi maiorem universi iuris esse officiique effectricem. — Sed haec cum ratione pugnare, ex eis quae dicta sunt, apparet. Nullum siquidem velle homini aut societati civili cum Deo creatore ac proinde supremo omnium legislatore intercedere vinclum, omnino naturae repugnat, nec naturae hominis tantum, sed rerum omnium procreatarum: quia res omnes effectas cum causa, a qua effectae sunt, aliquo esse aptas nexu necesse est: omnibusque naturis hoc convenit, hoc ad perfectionem singularum pertinet, eo se continere loco et gradu, quem naturalis ordo postulat, scilicet ut ei quod superius est, id quod est inferius subiciatur et pareat. — Sed praeterea est huiusmodi doctrina tum privatis hominibus tum civitatibus maxime perniciosa. Sane reiecto ad humanam rationem et solam et unam veri bonique arbitrio, proprium tollitur boni et mali discrimen; turpia ab honestis, non re sed opinione iudicioque singulorum differunt: quod libeat, idem licebit; constitutaque morum disciplina, cuius ad coercendos sedandosque motus animi turpidos nulla fere vis est, sponte fiet ad omnem vitae corruptelam aditus. In rebus autem publicis, potestas imperandi separatur a vero naturali principio, unde omnem haurit virtutem efficientem boni communis: lex de iis quae facienda fugiendave sunt statuens, maioris multitudinis permittitur

arbitrio, quod quidem est iter ad tyrannicam dominationem proclive. Imperio Dei in hominem hominumque societatem repudiato, consentaneum est nullam esse publice religionem, rerumque omnium quae ad religionem referantur, incuria maxima consequetur. Similiter, opinione principatus armata, facile ad seditionem turbasque labitur multitudo, frenisque officii et conscientiae sublatis, nihil praeter vim relinquitur; quae tamen vis tanti non est, ut populares cupiditates continere sola possit. Quod satis testatur dimicatio propemodum quotidiana contra *socialistas*, aliosque seditiosorum greges, qui funditus permovere civitates diu moliuntur. — Statuant igitur ac definiant rerum aequi aestimatores, tales doctrinae proficiantne ad *veram* dignamque homine libertatem, an potius ipsam pervertant totamque corrumpant.

Certe quidem opinionibus iis vel ipsa immanitate sua formidolosis, quas a veritate aperte abhorrere, eademque malorum maximorum causas esse vidimus, non omnes *Liberalismi* fautores assentiuntur. Quin compulsi veritatis viribus, plures eorum haud verentur fateri, immo etiam ultro affirmant, in vitio esse et plane in licentiam cadere libertatem, si gerere se intemperantius ausit, veritate iustitiaeque posthabita: quocirca regendam gubernandamque recta ratione esse, et quod consequens est, iuri naturali sempiternaeque legi divinae subiectam esse oportere. Sed hic consistendum rati, liberum hominem subesse negant debere legibus, quas imponere Deus velit, alia praeter rationem naturalem via. — Id cum dicunt sibi minime cohaerent. Etenim si est, quod ipsi consentiunt nec dissentire potest iure quisquam, si est Dei legislatoris obediendum voluntati, quia totus homo in potestate est Dei et ad Deum tendit, consequitur posse neminem auctoritati eius legiferae fines modumve praescribere, quin hoc ipso faciat contra obedientiam debitam. Immo vero si tantum sibi mens arrogarit humana, ut, quae et quanta sint tum Deo iura, tum sibi officia, velit ipsa decernere, verecundiam legum divinarum plus retinebit specie quam re, et arbitrium eius valebit prae auctoritate ac providentia Dei. — Necesse est igitur vivendi normam constanter religioseque, ut a lege aeterna, ita ab omnibus singulisque petere legibus, quas infinite sapiens, infinite potens Deus, qua sibi ratione visum est, tradidit, quasque nosse tuto possumus perspicuis nec ullo modo addubitandis notis. Eo vel magis quod istius generis leges, quoniam idem habent, quod lex aeterna, principium, eundemque auctorem, omnino et cum ratione concordant et perfectionem adiungunt ad naturale ius: eademque magisterium Dei ipsius complectuntur, qui scilicet nostra ne mens nec voluntas in errorem labatur, nutu ductaque suo utramque benigne regit. Sit igitur sancte inviolateque coniunctum, quod nec diungi potest nec debet, omnibusque in rebus,

quod ipsa naturalis ratio praecipit, obnoxie Deo obedienterque serviatur.

Mitiores aliquanto sunt, sed nihilo sibi magis constant, qui aiunt nutu legum divinarum dirigendam utique vitam ac mores esse privatorum, non tamen civitatis: in rebus publicis fas esse a iussis Dei discedere, nec ad ea ullo modo in condendis legibus intueri. Ex quo perniciosum illud gignitur consecrarium, civitatis Ecclesiaeque rationes dissociari oportere. — Sed haec quam absurde dicantur haud difficulter intelligitur. Cum enim elamet ipsa natura, oportere civibus in societate suppetere copias oportunitatesque ad vitam honeste, scilicet secundum Dei leges, degendam, quia Deus est omnis honestatis iustitiaeque principium, profecto illud vehementer repugnat, posse iisdem de legibus nihil curare, vel etiam quidquam infense statuere civitatem. — Deinde qui populo praesunt, hoc omnino rei publicae debent, ut non solum commodis et rebus externis, sed maxime animi bonis, legum sapientia consulant. Atqui ad istorum incrementa bonorum ne cogitari quidem potest quidquam iis legibus aptius, quae Deum habeant auctorem: ob eamque rem qui in regendis civitatibus nolunt divinarum legum haberi rationem, aberrantem faciunt ab instituto suo et a praescriptione naturae politicam potestatem. Sed quod magis interest, quodque alias Nosmetipsi nec semel monuimus, quamvis principatus civilis non eodem, quo sacer, proxime spectet, nec iisdem eat itineribus, in potestate tamen gerenda obviam esse interdum alteri alter necessario debet. Est enim utriusque in eosdem imperium, nec raro fit, ut iisdem de rebus uterque, etsi non eadem ratione, discernat. Id quotiescumque usuveniat, cum conflare absurdum sit, sapientissimaeque voluntati Dei aperte repugnet, quemdam esse modum atque ordinem necesse est, ex quo, caussis contentionum certationumque sublatis, ratio concors in agendis rebus existat. Et huiusmodi concordiam non inepte similem coniunctioni dixere, quae animum inter et corpus intercedit, idque commodo utriusque partis: quarum distractio nominatim est perniciosa corpori, quippe cuius vitam extinguit.

Quae quo melius appareant, varia libertatis incrementa, quae nostrae quaesita aetati feruntur, separatim considerari oportet. — Ac primo illud in singulis personis videamus, quod est tantopere virtuti religionis contrarium, scilicet de *libertate*, uti loquuntur, *cultus*. Quae hoc est veluti fundamento constituta, integrum cuique esse, aut quam libuerit, aut omnino nullam profiteri religionem. Contra vero ex omnibus hominum officiis illud est sine dubitatione maximum ac sanctissimum, quo pie religioseque Deum colere homines iubemur. Idque necessario ex eo consequitur, quod in Dei potestate perpetuo sumus, Dei numine providentiaque gubernamur, ab eoque profecti

ad eum reverti debemus. — Huc accedit, virtutem veri nominis nullam esse sine religione posse: virtus enim moralis est, cuius officia sunt circa ea quae ducunt ad Deum, quatenus homini est summum atque ultimum bonorum: ideoque religio, quae „operatur ea quae directe et immediate ordinantur in honorem divinum¹⁾), cunctarum princeps est moderatrixque virtutum. Ac si quaeratur, cum plures et inter se dissidentes usurpentur religiones, quam sequi unam ex omnibus necesse sit, eam certe ratio et natura respondent, quam Deus iusserit, quam ipsam facile homines queant notis quibusdam exterioribus agnoscere, quibus eam distinxisse divina providentia voluit, quia in re tanti momenti summae errorem ruinae essent consecuturae. Quapropter oblata illa, de qua loquimur, libertate, haec homini potestas tribuitur, ut officium sanctissimum impune pervertat vel deserat, ideoque ut aversus ab incommutabili bono sese ad malum convertat: quod, sicut diximus, non libertas sed depravatio libertatis est, et abiecti in peccatum animi servitus.

Eadem libertas si consideretur in civitatibus, hoc sane vult, nihil esse quod ullum Deo cultum civitas adhibeat aut adhiberi publice velit: nullum anteferri alteri, sed aequo iure omnes haberi oportere, nec habita ratione populi, si populus catholicum profiteatur nomen. Quae ut recta essent, verum esse oporteret, civilis hominum communitatis officia adversus Deum aut nulla esse aut impune solvi posse: quod est utrumque aperte falsum. Etenim dubitari non potest, quin sit Dei voluntate inter homines coniuncta societas, sive partes, sive forma eius spectetur quae est auctoritas, sive caussa, sive earum, quas homini parit, magnarum utilitatum copia. Deus est, qui hominem ad congregationem genuit atque in coetu sui similium collocavit, ut quod natura eius desideraret, nec ipse assequi solitarius potuisset, in consociatione reperiret. Quamobrem Deum civilis societas, quia societas est, parentem et auctorem suum agnoscat necesse est, atque eius potestatem dominatumque vereatur et colat. Vetat igitur iustitia, vetat ratio atheam esse, vel, quod in atheismum recideret, erga varias, ut loquuntur, religiones pari modo affectam civitatem, eademque singulis iura promiscue largiri. — Cum igitur sit unius religionis necessaria in civitate professio, profiteri eam oportet quae unice vera est, quaeque non difficulter, praesertim in civitatibus catholicis, agnoscitur, cum in ea tamquam insignitae notae veritatis appareant. Itaque hanc, qui rempublicam gerunt, conservent, hanc tueantur, si volunt prudenter atque utiliter, ut debent, civium communitati consulere. Publica enim potestas propter eorum qui reguntur utilitatem constituta est: et quamquam hoc proxime spectat, deducere

¹⁾ S. Th. II. II. qu. LXXXI. a 6.

cives ad huius, quae in terris degitur, vitae prosperitatem, tamen non minuere, sed augere homini debet facultatem adipiscendi summum illud atque extremum bonorum, in quo felicitas hominum sempiterna consistit: quo perveniri non potest religione neglecta.

Sed haec alias uberius exposuimus: in praesentia id animadverti tantum volumus, istiusmodi libertatem valde obesse verae cum eorum qui regunt, tum qui reguntur, libertati. Prodest autem mirifice religio, quippe quae primum ortum potestatis a Deo ipso repetit, gravissimeque principes iubet, officiorum suorum esse memores, nihil iniuste acerbe imperare, benigne ac fere cum caritate paterna populo praesesse. Eadem potestati legitimae cives vult esse subiectos, ut Dei ministris; eosque cum rectoribus reipublicae non obedientia solum, sed verecundia et amore coniungit, interdictis seditionibus, cunctisque incaeptis quae ordinem tranquillitatemque publicam perturbare queant, quaeque tandem causam afferunt, cur maioribus frenis libertas civium constringatur. Praetermittimus quantum religio bonis moribus conducat, et quantum libertati mores boni. Nam ratio ostendit, et historia confirmat, quo sint melius moratae, eo plus libertate et opibus et imperio valere civitates.

Iam aliquid consideretur de *libertate loquendi*, formisque litterarum quodcumque libeat exprimendi. Huius profecto non modice temperatae sed modum et finem transeuntis libertatis ius esse non posse, vix attinet dicere. Est enim ius facultas moralis, quam, ut diximus saepiusque est dicendum, absurdum est existimare veritati et mendacio, honestati et turpitudini promiscue et communiter a natura datam. Quae vera, quae honesta sunt, ea libere prudenterque in civitate propagari ius est, ut ad quamplures pertineant; opinionum mendacia, quibus nulla menti capitalior pestis, item vitia quae animum moresque corrumpunt, aequum est auctoritate publica diligenter coerceri, ne serpere ad perniciem reipublicae queant. Peccata licentis ingenii, quae sane in oppressionem cadunt multitudinis imperitae, rectum est auctoritate legum non minus coerceri, quam illatas per vim imbecillioribus iniurias. Eo magis quod civium pars longe maxima praestigias cavere captionesque dialecticas, praesertim quae blandiantur cupiditatibus, aut non possunt omnino, aut sine summa difficultate non possunt. Permissa cuilibet loquendi scribendique infinita licentia, nihil est sanctum inviolatumque permansurum: ne illis quidem pareatur maximis verissimisque naturae iudiciis, quae habenda sunt velut commune idemque nobilissimum humani generis patrimonium. Sic sensim obducta tenebris veritate, id quod saepe contingit, facile dominabitur opinionum error perniciosus et multiplex. Qua ex re tantum capiet licentia commodi, quantum detrimenti libertas: eo enim

est maior futura libertas ac tutior, quo frena licentiae maiora. — At vero de rebus opinabilibus disputationi hominum a Deo permissis, utique quod placeat sentire, quodque sentiatur, libere eloqui concessum est, non repugnante natura: talis enim libertas nunquam homines ad opprimendam veritatem, saepe ad indagandam ac patefaciendam deducit.

De ea, quam *docendi libertatem* nominant, oportet non dissimili ratione iudicare. — Cum dubium esse non possit, quin imbuere animos sola veritas debeat, quod in ipsa intelligentium naturarum bonum est et finis et perfectio sita, propterea non debet doctrina nisi vera praecipere, idque tum iis qui nesciant, tum qui sciant, scilicet ut cognitionem veri alteris afferat, in alteris tueatur. Ob eamque causam eorum, qui praecipunt, plane officium est eripere ex animis errorem, et ad opinionum fallacias obsepere certis praesidiis viam. Igitur apparet, magnopere cum ratione pugnare, ac natam esse pervertendis funditus mentibus illam, de qua institutus est sermo, libertatem, quatenus sibi vult quidlibet pro arbitrato docendi licentiam: quam quidem licentiam civitati dare publica potestas, salvo officio, non potest. Eo vel magis, quod magistrorum apud auditores multum valet auctoritas, et verane sint, quae a doctore traduntur, raro admodum diiudicare per se ipse discipulus potest.

Quamobrem hanc quoque libertatem, ut honesta sit, certis finibus circumscriptam teneri necesse est: nimirum ne fieri impune possit, ut ars docendi in instrumentum corruptelae vertatur. — Veri autem, in quo unice versari praecipientium doctrina debet, unum est naturale genus, supernaturale alterum. Ex veritatibus naturalibus, cuiusmodi sunt principia naturae, et ea quae ex illis proxime ratione ducuntur, existit humani generis velut commune patrimonium: in quo, tamquam fundamento firmissimo, cum mores et iustitia et religio, atque ipsa coniunctio societatis humanae nitatur, nihil tam impium esset tamque stolide inhumanum, quam illud violari ac diripi impune sinere. — Nec minore conservandus religione maximus sanctissimusque thesaurus earum rerum, quas Deo auctore cognoscimus. Argumentis multis et illustribus, quod saepe Apologetae consueverunt, praecipua quaedam capita constituuntur, cuiusmodi illa sunt: quaedam esse a Deo divinitus tradita: Unigenitum Dei Filium carnem factum, ut testimonium perhiberet veritati: perfectam quandam ab eo conditam societatem, nempe Ecclesiam, cuius ipsemet caput est, et quacum usque ad consummationem saeculi se futurum esse promisit. Huic societati commendatas omnes, quas ille docuisset, veritates voluit, hac lege, ut eas ipsa custodiret, tueretur, legitima cum auctoritate explicaret: unaque simul iussit, omnes gentes Ecclesiae suae, perinde ac sibimetipsi, dicto audientes esse:

qui secus facerent, interitu perditum iri sempiterno. Quae ratione plane constat, optimum homini esse certissimumque magistrum Deum, omnis fontem ac principium veritatis, item Unigenitum, qui est in sinu Patris, viam, veritatem, vitam, lucem veram, quae illuminat omnem hominem, et ad cuius disciplinam dociles esse omnes homines oportet: *Et erunt omnes docibiles Dei* ¹⁾.

Sed in fide atque in institutione morum, divini magisterii Ecclesiam fecit Deus ipse participem, eandemque divino eius beneficio falli nesciam: quare magistra mortalium est maxima ac tutissima, in eaque inest non violabile ius ad magisterii libertatem. Revera doctrinis divinitus acceptis se ipsa Ecclesia sustentans, nihil habuit antiquius, quam ut munus sibi demandatum a Deo sancte expleret: eademque, circumfusa undique difficultatibus fortior, pro libertate magisterii sui propugnare nullo tempore destitit. Hac via orbis terrarum, miserrima superstitione depulsa, ad christianam sapientiam renovatus est. — Quoniam vero ratio ipsa perspicue docet, veritates divinitus traditas et veritates naturales inter se oppositas esse revera non posse, ita ut quodcumque cum illis dissentiat, hoc ipso falsum esse necesse sit, ideoque divinum Ecclesiae magisterium tantum abest, ut studia discendi atque incrementa scientiarum intercipiat, aut cultioris humanitatis progressionem ullo modo retardet, ut potius plurimum afferat luminis securamque tutelam. Eademque caussa non parum proficit ad ipsam libertatis humanae perfectionem, cum Iesu Christi servatoris sit illa sententia, fieri hominem veritate liberum. *Cognoscetis veritatem, et veritas liberabit vos* ²⁾. — Quare non est caussa, cur germana libertas indignetur, aut veri nominis scientia moleste ferat leges iustas ac debitas, quibus hominum doctrinam contineri Ecclesia simul et ratio consentientes postulant. Quin imo Ecclesia, quod re ipsa passim testatum est, hoc agens praecipue et maxime ut fidem christianam tueatur, humanarum quoque doctrinarum omne genus fovere et in maius provehere studet. Bona enim per se est et laudabilis atque expetenda elegantia doctrinae: praetereaque omnis eruditio, quam sana ratio pepererit, quaeque rerum veritati respondeat, non mediocriter ad ea ipsa illustranda valet, quae Deo auctore credimus. Revera Ecclesiae haec beneficia debentur sane magna, quod praeclare monumenta sapientiae veteris conservavit; quod scientiarum domicilia passim aperuerit; quod ingeniorum cursum semper incitaverit. studiosissime has ipsas artes alendo, quibus maxime urbanitas aetatis nostrae coloratur. — Denique praetereundum non est, immensum patere campum, in quo hominum excurrere industria, seseque exercere ingenia libere queant: res scilicet quae cum doctrina fidei morumque christianorum non habent neces-

sariam cognationem, vel de quibus Ecclesia, nulla adhibita sua auctoritate, iudicium eruditorum relinquit integrum ac liberum, vel quas, iudicio suo nullo interposito, eruditorum disputationi Ecclesia relinquit. His ex rebus intelligitur, quae et qualis illa sit in hoc genere libertas, quam pari studio volunt et praedicant *liberalismi* sectatores. Ex una parte sibi quidem ac reipublicae licentiam adserunt tantam, ut cuilibet opinionum perversitati non dubitent aditum ianuamque patefacere: ex altera Ecclesiam plurifariam impediunt, eiusque libertatem in fines quantum possunt maxime angustos compellunt, quamquam ex Ecclesiae doctrina non modo nullum incommodum pertimescendum sit, sed magnae omnino utilitates expectandae.

Illa quoque magnopere praedicatur, quam *conscientiae libertatem* nominant: quae si ita accipiatur, ut suo cuique arbitrato aequae liceat Deum colere, non colere, argumentis quae supra allata sunt, satis convincitur. — Sed potest etiam in hanc sententiam accipi, ut homini ex conscientia officii, Dei voluntatem sequi et iussa facere, nulla re impediente, in civitate liceat. Haec quidem vera, haec digna filiis Dei libertas, quae humanae dignitatem personae honestissime tuetur, est omni vi iniuriaque maior: eademque Ecclesiae semper optata ac praecipue cara. Huius generis libertatem sibi constanter vindicare Apostoli, sanxere scriptis Apologetae, Martyres ingenti numero sanguine suo consecraverunt. Et merito quidem: propterea quod maximam iustissimamque Dei in homines potestatem, vicissimque hominum adversus Deum princeps maximumque officium, libertas haec christiana testatur. Nihil habet ipsa cum animo seditioso nec obediente commune: neque ullo pacto putanda est, velle ab obsequio publicae potestatis desciscere, propterea quod imperare atque imperata exigere, eatenus potestati humanae ius est, quatenus cum potestate Dei nihil dissentiat, constitutoque divinitus modo se contineat. At vero cum quidquam praecipitur quod cum divina voluntate aperte discrepet, tum longe ab illo modo disceditur, simulque cum auctoritate divina conflagitur: ergo rectum est non parere.

Contra *Liberalismi* fautores, qui herilem atque infinite potentem faciunt principatum, vitamque nullo ad Deum respectu degendam praedicant hanc de qua loquimur coniunctam cum honestate religioneque libertatem minime agnoscunt: cuius conservandae caussa si quid fiat, iniuria et contra rempublicam factum criminantur. Quod si vere dicerent, nullus esset tam immanis dominatus, cui subesse et quem ferre non oporteret.

Vehementer quidem vellet Ecclesia, in omnes reipublicae ordines haec, quae summatim attigimus, christiana documenta re usuque penetrarent. In iis enim summa efficacitas inest ad sananda horum temporum mala, non sane pauca nee levia, eaque magnam partem

¹⁾ Ioan. VI. 45. ²⁾ Ioan. VIII. 32.

iis ipsis nata libertatibus, quae tanta praedicatione effe-
runtur, et in quibus salutis gloriaeque inclusa semina
videbantur. Spem fefellit exitus. Pro iucundis et salubri-
bus acerbi et inquinati provenere fructus. Si remedium
quaeritur, sanarum doctrinarum revocatione quaeratur, a
quibus solis conservatio ordinis, adeoque verae tutela
libertatis fidenter expectari potest. — Nihilominus ma-
terno iudicio Ecclesia aestimat grave pondus infirmitatis
humanae: et qualis hic sit, quo nostra vehitur aetas,
animorum rerumque cursus, non ignorat. His de causis,
nihil quidem impertiens iuris nisi iis quae vera quaeque
honestae sint, non recusat, quominus quidpiam a veritate
iustitiaeque alienum ferat tamen publica potestas, scilicet
maius aliquod vel vitandi causa malum, vel adipiscendi
aut conservandi bonum. Ipse providentissimus Deus cum
infinitae sit bonitatis, idemque omnia possit, sinit tamen
esse in mundo mala, partim ne ampliora impediuntur
bona, partim ne maiora mala consequantur. In regendis
civitatibus rectorem mundi par est imitari: quin etiam
cum singula mala prohibere auctoritas hominum non
possit, debet *multa concedere atque impunita relinquere
quae per divinam tamen providentiam vindicantur, et
recte*¹⁾. Veruntamen in eiusmodi rerum adiunctis, si
communis boni causa et hac tantum causa, potest vel
etiam debet lex hominum ferre toleranter malum, tamen
nec potest nec debet id probare aut velle per se: quia
malum per se cum sit boni privatio, repugnat bono com-
muni, quod legislator, quoad optime potest, velle ac tueri
debet. Et hac quoque in re ad imitandum sibi lex hu-
mana proponat Deum necesse est, qui in eo quod mala
esse in mundo sinit, *neque vult mala fieri, neque vult
mala non fieri, sed vult permittere mala fieri, et hoc est
bonum*²⁾. Quae doctoris Angelici sententia brevissime
totam continet de malorum tolerantia doctrinam.

Sed confitendum est, si vere iudicari velit, quanto
plus in civitate mali tolerari pernecesse est, tanto magis
distare id genus civitatis ab optimo: itemque tolerantiam
rerum malarum, cum pertineat ad politicae praecepta
prudentialiae, omnino circumscribi iis finibus oportere, quos
causa, idest salus publica postulat. Quare si salutem pu-
blicae detrimentum afferat et mala civitati maiora pariat,
consequens est eam adhiberi non licere, quia in his re-
rum adiunctis abest ratio boni. Si vero ob singularia rei-
publicae tempora usuveniat, ut modernis quibusdam liber-
tatibus Ecclesia acquiescat, non quod ipsas per se malit,
sed quia permissas esse iudicat expedire, versis in meliora
temporibus, adhibitura sane esset libertatem suam, et
suadendo, hortando, obsecrando studeret, uti debet, munus
efficere sibi assignatum a Deo, videlicet sempiternae ho-

minum salutem consulere. Illud tamen perpetuo verum est,
istam omnium et ad omnia libertatem non esse, quemad-
modum pluries diximus, expetendam per se, quia falsum
eodem iure esse ac verum, rationi repugnat.

Et quod ad *tolerantiam* pertinet, mirum quantum
ab aequitate prudentiaque Ecclesiae distant, qui *Libera-
lismum* profitentur. Etenim permittenda civibus omnium
earum rerum, quas diximus, infinita licentia, omnino mo-
dum transiliunt, atque illuc evadunt, ut nihilo plus hone-
stati veritati tribuere, quam falsitati ac turpitudini vi-
deantur. Ecclesiam vero, columnam et firmamentum veri-
tatis, eandemque incorruptam morum magistram, quia
tam dissolutum flagitiosumque *tolerantiae* genus constan-
ter, ut debet, repudiat, idemque adhiberi fas esse negat.
criminantur esse a patientia et lenitate alienam; quod
cum faciunt, minime sentiunt, se quidem, quod laudis
est, in vitio ponere. Sed in tanta ostentatione *tolerantiae*,
re persaepe contingit, ut restricti ac tenaces in rem ca-
tholicam sint: et qui vulgo libertatem effuse largiuntur,
iidem liberam sinere Ecclesiam passim recusant.

Et ut omnis oratio una cum consecrariis suis capi-
tulatim breviterque, perspicuitatis gratia, colligatur, summa
est, necessitate fieri, ut totus homo in verissima perpetua-
que postetate Dei sit: proinde libertatem hominis, nisi
obnoxiam Deo eiusque voluntati subiectam, intelligi minime
posse. Quem quidem in Deo principatum aut esse negare,
aut ferre nolle, non liberi hominis est, sed abutentis ad
perduellionem libertate: proprieque ex animi tali affectione
conflatur et efficitur *Liberalismi* capitale vitium. Cuius
tamen distinguitur forma multiplex: potest enim voluntas
non uno modo, neque uno gradu ex obtemperacione dis-
cedere, quae vel Deo, vel iis qui potestatem divinam par-
ticipant, debetur.

Profecto imperium summi Dei funditus recusare
atque omnem obedientiam prorsus exuere in publicis, vel
etiam in privatis domesticisque rebus, sicut maxima liber-
tatis perversitas, ita pessimum *Liberalismi* est genus:
omninoque de hoc intelligi debent quae hactenus contra
diximus.

Proxima est eorum disciplina, qui utique consentiunt,
subesse mundi opifici ac principi Deo oportere, quippe
cuius ex numine tota est apta natura: sed iidem leges
fidei et morum, quas natura non capiat, ipsa Dei aucto-
ritate traditas, audacter repudiant, vel saltem nihil esse
aiunt, cur earum habeatur, praesertim publice in civitate,
ratio. Qui pariter quanto in errore versetur, et quam sibi-
metipsis parum cohaereant, supra vidimus. Et ab hac
doctrina, tamquam a capite principioque suo, illa manat
perniciosa sententia de rationibus Ecclesiae a republica
disparandis: cum contra liqueat, geminas potestates, in
munere dissimili et gradu dispari, oportere tamen esse

¹⁾ S. August. *de lib. arb.* lib. I, cap. 6, n. 14.

²⁾ S. Th. p. 1, qu. XIX a. 9. ad 3.

inter se actionum concordia et mutatione officiorum consentientes.

Huic tamquam generi subiecta est opinio duplex. — Plures enim rempublicam volunt ab Ecclesia seiunctam et penitus et totam, ita ut in omni iure societatis humanae, in institutis, moribus, legibus, reipublicae muneribus, institutione inventutis, non magis ad Ecclesiam respiciendum censeant, quam si esset omnino nulla: permessa ad summum singulis civibus facultate ut privatim, si libeat, dent religioni operam. Contra quos plane vis argumentorum omnium valet, quibus ipsam de distrahendis Ecclesiae rei que civilis rationibus sententiam convincimus: hoc praeterea adiuncto, quod est perabsurdum, ut Ecclesiam civis vereatur, civitas contemnat.

Alii, quominus Ecclesia sit, non repugnant, neque enim possent: ei tamen naturam iuraque propria societatis perfectae eripiunt, nec eius esse, contendunt, facere leges, iudicare, ulcisci, sed cohortari dumtaxat, suadere, regere sua sponte et voluntate subiectos. Itaque divinae huiusce societatis naturam opinione adulterant, auctoritatem, magisterium, omnem eius efficientiam extenuant et coangustant, vim simul potestatemque civilis principatus usque eo exaggerantes, ut, sicut unamquamvis e consociationibus civium voluntariis, ita Ecclesiam Dei sub imperium ditionemque reipublicae subiungant. — Ad hos plane refellendos argumenta valent Apologetis usitata, nec praetermissa Nobis, nominatim in Epistola encyclica *Immortale Dei*, ex quibus efficitur, divinitus esse constitutum, ut omnia in Ecclesia insint, quae ad naturam ac iura pertineant legitima, summae, et omnibus partibus perfectae societatis.

Multi denique rei sacrae a re civili distractionem non probant; sed tamen faciendum censent, ut Ecclesia obsequatur tempori, et flectat se atque accomodet ad ea, quae in administrandis imperiis hodierna prudentia desiderat. Quorum est honesta sententia, si de quadam intelligatur aequa ratione, quae consistere cum veritate iustitiaeque possit: nimirum ut, explorata spe magni alicuius boni, indulgentem Ecclesia sese impertiat, idque temporibus largiatur, quod salva officii sanetitate potest. — Verum secus est de rebus ac doctrinis, quas demutatio morum ac fallax iudicium contra fas invexerint. Nullum tempus vacare religione, veritate, iustitia potest: quas res maximas et sanctissimas cum Deus in tutela Ecclesiae esse iusserit, nihil est tam alienum quam velle, ut ipsa quod vel falsum est vel iniustum dissimulanter ferat, aut in iis quae sunt religioni noxia conniveat.

Itaque ex dictis consequitur, nequaquam licere petere, defendere, largiri, cogitandi, scribendi, docendi, itemque promiscuam religionum libertatem, veluti iura totidem, quae homini natura dederit. Nam si vere natura dedisset,

imperium Dei detrectari ius esset, nec ulla temperari lege libertas humana posset. — Similiter consequitur, ista genera libertatis posse quidem, si iuste caussae sint, tolerari, definita tamen moderatione, ne in libidinem atque insolentiam degenerent. — Ubi vero harum libertatum viget consuetudo, eas ad facultatem recte faciendi cives transferant, quodque sentit de illis Ecclesia, idem ipsi sentiant. Omnis enim libertas legitima putanda, quatenus rerum honestarum maiorem facultatem afferat, praeterea nunquam.

Ubi dominatus premat aut impendeat eiusmodi, qui oppressam iniusta vi teneat civitatem, vel carere Ecclesiam cogat libertate debita, fas est aliam quaerere temperationem reipublicae, in qua agere cum libertate concessum sit: tunc enim non illa expetitur immodica et vitiosa libertas, sed sublevatio aliqua, salutis omnium causa, quaeritur, et hoc unice agitur ut, ubi rerum malarum licentia tribuitur, ibi potestas honeste faciendi ne impediat.

Atque etiam malle reipublicae statum populari temperatum genere, non est per se contra officium, salva tamen doctrina catholica de ortu atque administratione publicae potestatis. Ex variis reipublicae generibus, modo sint ad consulendum utilitati civium per se idonea, nullum quidem Ecclesia respuit: singula tamen vult, quod plane idem natura iubet, sine iniuria cuiusquam, maximeque integris Ecclesiae iuribus, esse constituta.

Ad res publicas gerendas accedere, nisi alieni ob singularem rerum temporumque conditionem aliter caveatur, honestum est: immo vero probat Ecclesia, singulos operam suam in communem afferre fructum, et quantum quisque industria potest, tueri, conservare, augere rempublicam.

Neque illud Ecclesia damnat, velle gentem suam nemini servire nec externo, nec domino, si modo fieri, incolumi iustitia, queat. Denique nec eos reprehendit, qui efficere volunt, ut civitates, suis legibus vivant, civesque quam maxima augendorum commodorum facultate donentur. Civicarum sine intemperantia libertatum semper esse Ecclesia fautrix fidelissima consuevit: quod testantur potissimum civitates italicae, scilicet prosperitatem, opes, gloriam nominis municipali iure adeptae, quo tempore salutaris Ecclesiae virtus in omnes reipublicae partes, nemine repugnante, pervaserat.

Haec quidem, venerabiles Fratres, quae fide simul et ratione duce, pro officio Nostro apostolico tradidimus, fructuosa plurimis futura, vobis maxime Nobiscum adiutentibus, confidimus. — Nos quidem in humilitate cordis Nostri supplices ad Deum oculos tollimus, vehementerque petimus, ut sapientiae consilii que sui lumen largiri hominibus benigne velit, scilicet ut his aucti virtutibus possint

in rebus tanti momenti vera cernere, et quod consequens est, convenienter veritati, privatim, publice, omnibus temporibus immotaque constantia vivere. — Horum caelestium munerum auspiciem et Nostrae benevolentiae testem vobis, venerabiles Fratres, et Clero populoque, cui singuli prae-

estis, Apostolicam benedictionem peramentem in Domino impertimus.

Datum Romae apud S. Petrum die XX. Iunii. An. MDCCCLXXXVIII. Pontificatus Nostri Undecimo.
LEO PP. XIII.

61.

DECRETUM URBIS ET ORBIS.

Diuturnis Ecclesiae acerbitatibus, ac temporum quotidie invalescente difficultate commotus, Sanctissimus Dominus Noster LEO PAPA XIII. cunctos a sui Pontificatus exordiis ubique christianos excitare non destitit ad Deiparam Virginem Mariam sacri Rosarii ritu colendam atque implorandam. Inter cetera quae praeclare edocuit in sua prima de Rosario Encyclica (1. Septembr. 1883) ait: *Divini necessitas auxilii haud sane est hodie minor, quam cum magnus Dominicus, ad publica sananda vulnera, Marialis Rosarii usum iniecit. Ille vero caelesti pervidit lumine, aetatis suae malis remedium nullum praesentius futurum, quam si homines ad Christum, qui VIA, VERITAS ET VITA EST, salutis per Eum nobis partae crebra commentatione rediissent; et Virginem illam, cui datum est cunctas haereseos interimere, deprecatricem apud Deum adhibuissent. Idcirco sacri Rosarii formulam ita composuit, ut et salutis nostrae mysteria ordine recolerentur, et huic meditandi officio mysticum innecteretur sertum ex angelica salutatione contextum, interiecta oratione ad Deum et Patrem Domini Nostri Iesu Christi. Nos igitur non absimili malo idem quaerentes remedium, non dubitamus quin eadem haec a beatissimo viro, tanto cum orbis catholici emolumento, inducta precatio, momenti plurimum habitura sit ad levandas nostrorum quoque temporum calamitates.* Pontificiae voluntati permagna animorum alacritate et concordia ubique locorum obtemperatum est, ut luculenter apparuerit quantus religionis et pietatis ardor extet in populo christiano, et quantam in caelesti Mariae Virginis patrocinio spem universi reponant (Encyclica 30. Augusti 1884). Hujusmodi porro spei veluti praeclarus fructus, iure nunc accenseri debet memorabile factum quod hoc anno, sacerdotii eiusdem Sanctissimi Domini Nostri quinquagesimo, Deus ostendit: mirandum profecto publicae religionis et fidei exemplum, pulcherrimum honestissimumque pietatis certamen in toto christiano orbe inter omnigenas laetitiae significationes exhibitum. Omnes hominum ordines, vel ex dissitis terrarum partibus, gestierunt prosequi Pontificem Summum, beati Petri successorem, omni genere officii: legationibus, litteris, peregrinationibus etiam longinquis ultro susceptis,

oblatisque ingenti numero et effusa magnificentia muneribus, de quibus verissime dictum est, materiam et opus promotione superari voluntatis. *Qua scilicet in re admirabiliter fulget Dei benignitas et virtus, qui in magnis Ecclesiae laboribus vires eius confirmat ac fulcit: qui pro nomine suo certantibus solatia tribuit: qui providentiae suae consilio ex malis ipsis uberem bonorum messem educit: fulget item Ecclesiae gloria, quae originis vitaeque suae vim divinam ostendit, ac divinum quo regitur vivitque, spiritum: quo fit, ut fidelium mentes et voluntates uno eodemque vinculo invicem, itemque cum supremo Ecclesiae Pastore jungantur* (Allocut. Consistor. 25. Novembr. 1887).

Iamvero id perpendentes Catholicorum gentes, dum inferorum portae quotidie audaciores fiunt in bello adversus Ecclesiam urgendo, probe sentiunt quantopere oporteat in potentissimam Dei Matrem augere fervorem, augere fiduciam, ut per Rosarii preces exorata, nomini Christiano et Apostolicae Cathedrae propitia succurat: memores velle Deum donorum suorum continuationem atque implementum *non solum bonitatis suae, sed etiam perseverantiae nostrae esse fructum* (Breve Apostolicum 24. Decembr. 1883).

Quapropter ad gratias agendas pro acceptis beneficiis et pro concedendis enixius deprecandum, Beatissimus Pater, quae superioribus annis per Suas Encyclicas, et per Sacrorum Rituum Congregationis Decreta (20. Augusti 1885 — 26. Augusti 1886 — 11. Septembris 1887) de salutaris sacri Rosarii ritu, praesertim toto mense Octobri celebrando, statuit et hortatus est; eadem omnia hoc vertere anno fieri mandat ac vehementer hortatur. Et quoniam plura de ampliori cultu liturgico magnae Virgini sub titulo Rosarii exhibendo jam decrevit: novum addere adhuc volens incrementum, sacrum festum ejusdem Rosarii solemnitatis, Dominicae primae Octobris adsignatum, *OFFICIO PROPRIO CUM MISSA* decoravit, illudque ab utroque Clero in posterum recitari praecepit, juxta schema quod, a se recognitum et probatum, per eandem Sacrorum Rituum Congregationem hac ipsa die edi mandavit.

Nonis Augusti, in Festo Beatae Mariae Virginis ad Nives anno 1888.

62.

Responsum S. Poenitentiarie

ad quoddam dubium circa executionem dispensationis matrimonialis.

Beatissime Pater! Sacra Poenitentaria, die 27. Aprilis 1886 respondit ad quaedam dubia proposita ab Episcopo L. circa executionem dispensationum matrimonialium. Ad dubium III. — utrum ad validitatem executionis requiratur nova et canonica verificatio causarum vi litterarum Apostolicarum instituenda, casu, quo Ordinarius de causis dispensationis exactam et per juratos testes habitam informationem ceperit, antequam preces pro obtinenda dispensatione Sanctae Sedi porrexisset — responsum prodiit: — Negative. — Novum vero Episcopo Oratori exortum est dubium sci-

licet, utrum dicta responsio etiam valeat casu, quo, praescripta explicite informatione juridica, ejusmodi informatio nec praecessit nec subsequuta est recursum ad Sanctam Sedem, Ordinarius vero aliunde certitudinem habeat de existentia causarum dispensationis.

Sacra Poenitentaria ad propositum dubium respondet: — attenta nova clausula, id est si vera sunt exposita, affirmative.

Datum Romae in Sacra Poenitentaria die 10. Augusti 1888.

R. Card. Monaco P. M.

63.

Der Seelengottesdienst am 30. September d. J.

Zu der im „Diöcesanblatte“ Nr. VI. 49. Jahrgang 1888 mitgetheilten Päpstlichen Encyclica vom Ostersonntag d. J., betreffend den am 30. d. M. abzuhaltenden Seelengottesdienst, wird Nachfolgendes bemerkt:

1. Unbefohlen ist dieser Seelengottesdienst (Missa de Requiem, wie am Allerseelentag, und Absolutio ad tunbam) nur für die Domkirchen.

Doch billigt und wünscht es der hl. Vater, daß derselbe auch in allen übrigen Pfarr- und Collegiatkirchen, mögen diese dann dem Secular- oder Regularclerus angehören, abgehalten werde.

Und zwar kann das auch in jenen Pfarrkirchen geschehen, an denen nur Ein Priester angestellt ist, da nach einer Erklärung der S. Rit. Congr. dto. 6. Juni l. J. der Verpflichtung der Missa pro populo, die sonst mit dem Tagesofficium übereinstimmen müßte, in diesem Falle ausnahmsweise auch durch das Requiem (pro defunctis parochianis) Genüge geschieht. (Selbstverständlich darf dann auch für diese Requiemmesse kein Stipendium genommen werden.)

2. Dagegen muß aber in der Domkirche, und in den Collegiat- und Ordenskirchen, in denen das

gemeinsame Chorgebet stattzufinden hat, außer dem Requiem noch eine andere mit dem Officium des Tages übereinstimmende Messe gelesen werden.

Den übrigen Priestern an diesen, sowie an den sonstigen Kirchen, steht es aber frei, die Missa de Requiem (wie am Allerseelentag) zu lesen und zu appliciren.

3. Wo auf den 30. Sept. gerade ein höheres Fest fiele, z. B. Patroni titularis oder Dedicacionis Ecclesiae, dort wäre der eben cit. Erklärung der S. Rit. Congr. zufolge die Fest- und nicht die Requiemmesse zu nehmen, die dort, wo die Verpflichtung zu diesem Seelengottesdienste besteht, pro defunctis applicirt werden müßte, an anderen Kirchen aber dem Gesagten zufolge jedenfalls applicirt werden könnte.

4. Die Gläubigen können an diesem Tage unter der Bedingung, daß sie würdig beichten und die hl. Communion für die armen Seelen im Fegefeuer aufopfern, einen vollkommenen Ablass zum Troste jener Seelen gewinnen, denen sie denselben zuwenden wollen.

Alle Priester aber, welche in der obangegebenen Weise und Meinung celebriren, haben an diesem Tage das Privilegium Altaris. (Der damit verbundene Ablass kann, wenn auch die Messe für Mehrere applicirt wird, nur Einer Seele zugewendet werden. — Auch braucht nicht erwähnt zu werden, daß wegen des Privilegium Alt. nicht ein

höheres, als das sonst übliche Stipendium verlangt werden darf.)

5. Ueber diese Anordnungen und Intentionen des hl. Vaters sind die Gläubigen am vorausgehenden Sonntag (23. Sept.) von der Kanzel zu belehren und zur eifrigen Gewinnung des Ablasses eindringlich aufzumuntern. Gedanken hiezu bietet in Fülle die Päpstliche Encyclica.

64.

K u n d m a c h u n g

des krainischen Landesauschusses, betreffend die Einlösung sämmtlicher noch nicht verloster krainischer Grundentlastungs-Obligationen mit der gesetzlichen 5% Prämie.

Der hohe Landtag des Herzogthums Krain hat in seiner zweiten Sitzung am 21. Juni 1888 der über Allerhöchste Einberufung vom 13. Juni 1888 stattgehabten außerordentlichen Session auf Grund des Gesetzes vom 17. Juni 1888, betreffend die Abänderung des Uebereinkommens mit der Landesvertretung von Krain vom 29. April 1876, R.-G.-Bl. Nr. 72, in Bezug auf den krainischen Grundentlastungsfond, ferner die aus Anlaß der Umwandlung der Grundentlastungsschuld des Herzogthums Krain in ein Landesanlehen von 4,000.000 fl. zu gewährenden staatlichen Begünstigungen, sowie auch auf Grund des § 2 der Verordnung des Ministeriums des Innern, der Finanzen und der Justiz vom 31. Juli 1855, R.-G.-Bl. Nr. 136, in welchem sich die Einlösung der krainischen Grundentlastungs-Obligationen auch innerhalb eines kürzeren als vierzig-jährigen Zeitraumes ausdrücklich vorbehalten worden ist, den krainischen Landesauschuß ermächtigt, die noch bestehende Grundentlastungsschuld in eine neue, in 40 Jahren rückzahlbare Landesschuld umzuwandeln.

Infolge dieser Ermächtigung hat der Landesauschuß in seiner Sitzung am 22. Juni 1888 die Einlösung aller noch nicht verlosten krainischen Grundentlastungs-Obligationen beschlossen, und werden diese Obligationen von der nach Vorschrift der Instruction

über das bei der Verlosung der Grundentlastungsschuldverschreibungen zu beobachtende Verfahren zusammengesetzten Verlosungs-Commission am 30. Juni 1888 auch verloster werden, so daß dieselben am 1. Jänner 1889 zur Zahlung fällig sind.

Der Landesauschuß des Herzogthums Krain gibt nun bekannt, daß er binnen sechs Monaten, vom 30. Juni 1888 an gerechnet, die sämmtlichen noch nicht verlosten krainischen Grundentlastungs-Obligationen im vollen Betrage mit der gesetzlichen 5% Prämie auszahlen werde, soweit nicht die Besitzer der Obligationen es vorziehen, ihre alten Obligationen gegen Obligationen des neuen 4% Landesanlehens, welche zufolge Reichsgesetzes vom 17. Juni 1888, R.-G.-Bl. Nr. 121, steuer-, stempel- und gebührenfrei, ferner zur fruchtbringenden Anlegung von Stiftungs-, Pupillar- und ähnlichen Capitalien verwendbar sein werden, umzutauschen.

Die näheren Bedingungen und Modalitäten des Umtausches werden von der Unionbank in Wien, an welche das neue Landesanlehen begeben worden ist, öffentlich verlautbart werden.

Nach dem Vorausgeschickten wird der 1. Jänner 1889 als Rückzahlungstermin der Grundentlastungs-Obligationen bestimmt, mit welchem Termine jede weitere Verzinsung dieser Obligationen aufhört.

Vom krainischen Landesauschusse.

Laibach am 22. Juni 1888.

Der Landeshauptmann: **Thurn**, m. p.

K u n d m a c h u n g

der Unionbank in Wien, betreffend die Bedingungen und Modalitäten des Umtausches der krainischen Grundentlastungs-Obligationen gegen Obligationen des neuen 4% Landesanlehens.

Die Landesvertretung des Herzogthums Krain hat auf Grund des Allerhöchst genehmigten Landtagsbeschlusses vom 19. Jänner 1888 behufs Convertierung, beziehungsweise Rückzahlung der sämtlichen Grundentlastungs-Schuldverschreibungen des Herzogthums Krain eine 4% Anleihe im Betrage von vier Millionen Gulden österr. Währung aufgenommen, bestehend aus:

3000 Stück Schuldverschreibungen à fl.	100
2200 " " " " à "	1000
100 " " " " à "	5000
100 " " " " à "	10000

welche halbjährig, vom 1. Juli 1888 angefangen, verzinst und spätestens in 40 Jahren vom 1. Juli 1889 ab im Wege der Verlosung *al pari* zurückgezahlt werden.

Diese Schuldverschreibungen sind auf Grund des Gesetzes vom 17. Juni 1888, R.-G.-Bl. Nr. 121, bezüglich der Verzinsung und Rückzahlung steuer-, stempel- und gebührenfrei, und ist denselben diese vollständige Steuer-, Stempel- und Gebührenfreiheit für alle Zukunft gesetzlich zugesichert. Für die pünktliche Bezahlung der Zinsen und der Rückzahlungsraten dieser Anleihe haftet das Herzogthum Krain mit seinem gesammten Vermögen und seinen Einkünften.

Auf Grund des oben erwähnten Gesetzes vom 17. Juni 1888 können die Obligationen dieses Anlehens zur fruchtbringenden Anlegung von Capitalien der Stiftungen, der unter öffentlicher Aufsicht stehenden Anstalten, dann von Pupillar-, Fideicommiss- und Depositengeldern und zum Börsencourse, jedoch nicht über dem Nennwerthe, zu Dienst- und Geschäftscantionen verwendet werden.

Die Unionbank in Wien hat die sämtlichen Schuldverschreibungen der vorbezeichneten Landesanleihe auf feste Rechnung übernommen und bietet hiemit im Sinne des diesfalls mit der Vertretung des Herzogthums Krain geschlossenen Vertrages den Be-

sitzern der ausgelosten, am 1. Jänner 1889 rückzahlbaren krainischen Grundentlastungs-Schuldverschreibungen den Umtausch dieser einzuziehenden Schuldtitel gegen die neuen 4% Obligationen unter den nachstehenden Bedingungen an:

1. Für je 100 fl. Nominalcapital krainischer Grundentlastungs-Schuldverschreibungen werden 100 fl. Nominale der neuen Anleihe und 11 fl. 75 kr. in Barem ausgefolgt.
2. Den Besitzern der Grundentlastungs-Schuldverschreibungen wird freigestellt, statt der entfallenden Barbeträge den durch effective Stücke ausgleichbaren Betrag in Schuldverschreibungen der neuen Anleihe zum Course von 98 fl. 50 kr. zu verlangen.
3. Die umzutauschenden Grundentlastungs-Schuldverschreibungen sind mit allen aushaftenden Coupons inclusive des am 1. November 1888 fälligen einzuliefern. Fehlende, noch nicht fällige Coupons sind vom Besitzer der Grundentlastungs-Schuldverschreibungen im vollen Betrage bar zu vergüten.

Den Schuldverschreibungen *lit. A.* sind die eventuell dazu gehörigen Zinsenzahlungsbogen, welche mit der Zinsen-Sistierungsklausel der betreffenden Zahlstelle (Steueramt) versehen sein müssen, beizulegen.

Die auszugebenden 4% Anleihe-Obligationen sind mit 40 Coupons, deren erster am 1. Jänner 1889 fällig wird, und mit einem Talon versehen.

Der Ausgleich der laufenden Couponszinsen erfolgt per 1. November 1888, so daß für je 100 fl. Nominale Grundentlastungs-Schuldverschreibungen dem Besitzer 2 fl. 36¹/₄ kr. an Zinsen vergütet, dagegen für je 100 fl. Nominale der neuen Anleihe 1 fl. 33¹/₂ kr. für Zinsen in Anrechnung gebracht werden.

Diejenigen p. t. Besitzer der krainischen Grundentlastungs-Schuldverschreibungen, welche von der ihnen angebotenen Convertierung unter den obigen Bedin-

gungen Gebrauch machen wollen, haben die umzutauschenden Grundentlastungs-Schuldverschreibungen innerhalb der Zeit vom 1. September bis inclusive 31. October 1888 bei einer der nachstehend verzeichneten Umtauschstellen bei sonstigem Verluste des Conwertierungsrechtes anzumelden, respective zu erlegen, und zwar: **in Wien bei der Unionbank, in Laibach bei Herrn L. C. Luckmann und Herrn J. C. Mayer.**

Hiebei sind folgende Bestimmungen zu beachten:

- a) Der Erlag hat mittels Anmeldebchein zu geschehen, welche in zwei Exemplaren auszufertigen sind. Die Formulare zu solchen Anmeldebcheinen werden von den genannten Umtauschstellen ausgefolgt.

b) Einen Anmeldebchein erhält der Deponent mit der Uebernahmeanzeige versehen zurück, und werden gegen denselben die neuen Anleihe-Titres sowie der durch effective Stücke nicht ausgleichbare Capitalsrest und der aus der Verrechnung der Couponszinsen resultierende Betrag bei jenen Umtauschstellen, bei welchen die umzutauschenden Schuldverschreibungen erlegt worden sind, erfolgt werden.

c) Die solcher Art bis zum 1. Jänner 1889 nicht behobenen Anleihe-Schuldverschreibungen und Barbeträge erliegen von da ab für Rechnung und Gefahr der Bezugsberechtigten bei der betreffenden Umtauschstelle.

Wien am 31. August 1888.

Unionbank.

65.

Mäßigkeits-Vereine.

In den vier Pfarren: Zelezniki, Drazgose und Zali Log im Decanate Lack, alsdann Lesce, im Decanate Radmannsdorf sind Mäßigkeits-Vereine in's Leben getreten, welche hiemit als canonisch errichtet erklärt werden.

Alle vier Vereine haben zur Gewinnung des vollkommenen Ablasses das Fest der Unbefleckten Empfängniß Mariens (8. December), und zur Gewinnung des Ablasses

von 7 Jahren und 7 Quadragenen das Fest des hl. Joseph (19. März) und die ersten drei Quatember-Sonntage des Jahres gewählt.

Die canonische Errichtung dieser Mäßigkeits-Vereine ist im resp. Verzeichnisse der Vereins-Mitglieder in der, in dem Diöcesanblatte VIII, S. 87 de 1887 mitgetheilten Form anzumerken.

66.

Concurs-Verlautbarung.

Die Vorstadtpfarre St. Peter in Laibach ist durch Todfall in Erledigung gekommen.

Die Gesuche um dieselbe sind an das Hochwürdigste fürstbischöfliche Ordinariat in Laibach zu stylisiren.

Die vacant stehenden zwei Pfarren: Ratece, im De-

canate Radmannsdorf und St. Catharina, im Decanate Laibach, werden ebenfalls zur Bewerbung ausgeschrieben.

Die Gesuche um diese zwei Religionsfonds-Pfarren sind an die hohe k. k. Landesregierung für Krain zu Laibach zu richten.

Peremptorischer Competenztermin 23. October 1888.

Chronik der Diöcese.

Seine Heiligkeit Papst Leo XIII. haben die erste Dignität, Dompropstei, am Kathedralkapitel in Laibach dem Ehrenherrschaft und theol. Studiendirector, Dr. Leonhard Klotzner verliehen, der darauf auch bereits am 8. Sept. d. J. canonisch investirt wurde.

Die canonische Investitur erhielten weiters die Herren: Martin Poč auf die Pfarre Vače, am 21. August; Thomas Kajdič auf die Pfarre Moravče und Simon Žužek auf die Pfarre Vodice, am 3. September.

Herr Sebastian Elbert, Pfarrcooperator in Podbrezje, wurde zum Adjunkten an der hiesigen theologischen Lehranstalt ernannt.

Dem Herrn Anton Smidovnik, Pfarrcooperator in Zuzemberk, wurde die Pfarre Prečina und dem Herrn Josef Golmajer, Pfarrcooperator in Bohinjska Bistrica, die Pfarre Javorje, im Decanate Littai, verliehen.

Herr Johann Krek, Neopresbyter, wurde in das k. k. höhere Priester-Bildungsinstitut bei St. Augustin in Wien aufgenommen.

Herr Josef Zelnik, Pfarrcooperator in Vače, wurde als prov. Issenhaus'scher Curathbeneficiat daselbst, Herr Peter Bohinec, Neopresbyter, als Pfarrcooperator in Boh. Srednja Vas und Franz Pokorn, Alumnus-Presbyter, als Pfarrcooperator in Jesenice angestellt. Herr Michael Bulovec, II. Pfarrcooperator in Semič, rückte in die I. Cooperatur daselbst vor.

Versetzt wurden die Herren: Franz Rihar, Beneficiat und Cooperator in Kropa, als Pfarrcooperator nach Podbrezje; Franz Pavlin, Pfarrcooperator in Jesenice, als Beneficiat und Cooperator nach Kropa und Augustin Sinkovec, Pfarrcooperator in Prečina, als solcher nach Zuzemberk.

Im Collegium Aloysianum wurden für das Schuljahr 1888/9 belassen folgende Gymnasial-Schüler: Gregorič

Mois aus Loski Potok. Mersolj Johann aus Radovljica. Pečijak Gregor aus Hinje. Plantarič Josef aus Sv. Trojica pri Trzišču. Pretnar Franz aus Dobrava pri Kropi. Stroj Moiš aus Dobrava pri Kropi. Trpin Johann aus Zeleznike. Bernik Franz aus St. Vid pri Ljubljani. Brejec Johann aus Podbrezje. Čemazar Johann aus Selica. Hribar Vitus aus Zgornji Tuhinj. Kastelec Mathias aus Mehovo. Koblar Josef aus Selica. Maselj Johann aus Primskovo. Nadrah Jguaz aus Zatičina. Opeka Michael aus Vrhnika. Prosenec Franz aus Sava pri Litiji. Rihtarsič Johann aus Selica. Štrukelj Johann aus St. Vid pri Ljubljani. Zdešar Anton aus Horjul. Bernard Bartholomäus aus Škofja Loka. Bleiweiss Franz aus Naklo. Bleiweiss Peter aus Naklo. Čadež Anton aus Trata. Finžigar Franz aus Breznica. Karlin Georg aus Škofja Loka. Kristof Josef aus Vrhnika. Remskar Valentin aus Brezovec. Jarec Moiš aus Radovica. Novak Josef aus Gradac p. Podzemlj. Prelesnik Mathias aus Dobropolje. Prezelj Lucas aus Bohinjska Bistrica. Raznožnik Franz aus Črni Vrh. Tič Lorenz aus Moravče. Širaj Andreas aus Metulje pri Blokah. Valenčič Johann aus Pristava pri Zagorji. Žun Valentin aus Trboje.

In das Collegium Aloysianum wurden neu aufgenommen folgende Gymnasial-Schüler: Godec Johann aus Bohinjska Bistrica. Kušar Valentin aus Reteče. Košir Johann aus Šent-Jost pri Polhovem Gradcu. Lavrič Johann aus Blagovica. Rebol Blasius aus Trstenik. Zajec Johann aus Mali Koren pri Krki.

Gestorben sind die Herren: Matthäus Lipovšek, penf. Localkaplan in Duplica bei Kamnik, am 17. August; Josef Malnersič, penf. Kaplan in Vipava, am 20. August, und Mathias Hočevar, Vorstadtppfarrer bei St. Peter in Laibach, am 10. Sept. 1888. — Dieselben werden dem Gebete des hochw. Diöcesan-Clerus empfohlen.

Dom fürstbischöflichen Ordinariate Laibach am 30. August 1888.